

The Effect of Cultural Capital on Social Violence

Alireza Heydar-Nejad

* Assistant professor of
Police sciences, Faraja
Institute of Police Sciences
and Social Studies, Tehran,
Iran.

alirezahaydarnejad@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to investigate the effect of cultural capital on social violence among the youth of Mashhad. The current research is applied in terms of purpose and descriptive and survey in terms of data collection. The statistical population of this research was made up of young people aged 15 to 29 living in Mashhad city, of which 402 people were selected as a sample by multi-stage sampling using Cochran's formula with undefined criteria. Considering the survey nature of the research, a questionnaire tool was used to collect the required data. Correlation and regression analysis methods were used in SPSS software for data analysis. The results indicate that there is a significant relationship between the dimensions of cultural capital (objectified, embodied, and institutionalized) and youth violence. In addition, the embodied cultural capital variable with (-0.350) percent, then the institutionalized cultural capital variables with (-0.305) percent, and the objectified cultural capital variable with (-0.290) percent affect directly the social youth violence.

Keywords: cultural capital, social violence, youth, Mashhad.

Received: 2022/08/17

Accepted: 2022/09/26

DOI:

10.22034/JPCS.2022.1270184.1131

► **Citation (Vancouver):** Heydar-Nejad A. The Effect of Cultural Capital on Social Violence. *Police Cultural Studies*, 2022; 9(3): 11-21.

► **Citation (APA):** Heydar-Nejad, A. (2022). The Effect of Cultural Capital on Social Violence *Police Cultural Studies*, 9(3), 11-21.

تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت اجتماعی

علیرضا حیدرنژاد

* استادیار انتظامی، پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا، تهران، ایران.
alirezahaydarnejad@gmail.com
 (نویسنده مسئول)

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت اجتماعی در بین جوانان شهر مشهد است. پژوهش حاضر، از نظر هدف، کاربردی و از حیث جمع‌آوری داده‌ها، توصیفی و از نوع پیمایشی به حساب می‌آید. جامعه آماری این پژوهش را جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال ساکن شهر مشهد تشکیل دادند که از بین آن‌ها، به روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای با استفاده از فرمول کوکران با معیارهای نامعین، تعداد ۴۰۲ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. با توجه به پیمایشی بودن پژوهش، به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها ابزار پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت و از روش تحلیل همبستگی و رگرسیون در نرم‌افزار SPSS برای تحلیل داده‌ها بهره‌برده شده است. نتایج حاکی از آن است که بین ابعاد سرمایه فرهنگی (عینیت‌یافته، جسمیت‌یافته و نهادینه‌شده) و خشونت جوانان، رابطه معناداری وجود دارد. به‌علاوه، متغیر سرمایه فرهنگی جسمیت‌یافته با (۰/۳۵۰) درصد، سپس متغیرهای سرمایه فرهنگی نهادینه‌شده با (۰/۳۰۵-) درصد و متغیر سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته با (۰/۲۹۰-) درصد به‌صورت مستقیم بر خشونت اجتماعی جوانان تأثیرگذار است.

کلیدواژه‌ها: سرمایه فرهنگی، خشونت اجتماعی، جوانان، مشهد.

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۱۱-۲۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۴

شناسه دیجیتال (DOI):

10.22034/JPCS.2022.1270184.1131

◀ استناد (ونکوور): حیدرنژاد، ع. تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت اجتماعی. مطالعات فرهنگی پلیس، ۱۴۰۱، ۹(۳): ۱۱-۲۱.

◀ استناد (APA): حیدرنژاد، ع. (۱۴۰۱). تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت اجتماعی. مطالعات فرهنگی پلیس، ۹(۳)، ۱۱-۲۱.

عصبانی‌ترین مردم جهان را منتشر کرد. به گزارش یورونیوز، نتایج این گزارش که براساس روش نمونه‌گیری از میان جمعیت بزرگسال دارای ۱۵ سال و بیشتر در ۱۲۲ کشور و منطقه جهان و از طریق مصاحبه‌های تلفنی و حضوری به دست آمده، نشان می‌دهد که ایرانی‌ها پس از سیرالئون، مالی و اردن در رتبه نهم قرار گرفته‌اند (یورنیوز، ۲۰/۵/۱۴۰۱). اهمیت بررسی خشونت به عنوان یک مسأله اجتماعی در مقایسه با دیگر مسائل اجتماعی به این خاطر است که نه تنها مشکلاتی برای فرد قربانی به همراه دارد، بلکه به کل جامعه آسیب می‌رساند. مشکلاتی که در اثر خشونت به وجود می‌آید پوشیده و پنهان نیست و هر ساله عده زیادی دچار عوارض ناهنجار خشونت در جامعه می‌شوند. از نظر بهداشت و سلامت عمومی، این افراد استعداد زیادی برای ابتلاء به انواع بیماری‌های روان‌تنی (روانی و جسمانی) را دارند.

خشونت در برخی شهرهای بزرگ ایران رو به افزایش است. شاید به همین دلیل است که استان تهران، خراسان رضوی و اصفهان در صدر جدول پزشکی قانونی به علت افزایش نزاع قرار گرفته‌اند. آمار پزشکی قانونی حکایت از این حقیقت دارد که در سه شهر تهران، مشهد و اصفهان بیشترین پرونده نزاع تشکیل شده است. خشونت یکی از مسائل اجتماعی اولویت‌دار در استان خراسان رضوی است. به استناد آمار ثبت شده در مرفوک فرماندهی انتظامی استان خراسان رضوی، وقوع نزاع‌ها اعم از فردی و دسته‌جمعی که نوعی از خشونت محسوب می‌شوند، در بازه زمانی سال ۹۰ تا پایان سال ۹۴ نشان‌دهنده روند رو به افزایش این موضوع در استان است. اولویت‌بندی پرونده‌های ورودی به دادگستری استان در سال ۱۳۹۹ نشان می‌دهد که ضرب و جرح عمدی در تمامی شهرستان‌ها به استثنای شهرستان‌های بینالود، سرخس و کلات اولویت اول بوده و در این شهرستان‌ها نیز اولویت دوم را به خود اختصاص

خشونت^۱، طبق تعریف سازمان جهانی بهداشت، عبارت است از: «استفاده عمدانه از قدرت فیزیکی، به تهدید یا واقعی، علیه خود، دیگری و یا علیه یک گروه یا جامعه که به آسیب، مرگ، آزار روانی، نقص در رشد^۲ یا محرومیت منجر می‌شود یا احتمال به بارآمدن این نتایج بالاست» (کروگ و همکاران^۳، ۲۰۰۲). گونه‌شناسی‌ای که در گزارش جهانی درباره خشونت و سلامت به کار گرفته شده است، خشونت را بر این اساس که چه کسی آن را اعمال می‌کند، به سه دسته بزرگ تقسیم می‌کند: ۱- خشونت نسبت به خود^۴، ۲- خشونت بینافردی^۵ و ۳- خشونت اجتماعی^۶.

هر کدام از این سه دسته بزرگ نیز به دسته‌های دیگری تقسیم می‌شود تا انواع خاص‌تری از خشونت را بازتاب دهند. خشونت بینافردی به دو زیردسته تقسیم می‌شود: ۱- خشونت نسبت به خانواده یا شریک جنسی که غالباً خشونت میان اعضای خانواده و شرکای جنسی را شامل می‌شود و معمولاً، نه منحصر، در خانه اتفاق می‌افتد و ۲- خشونت اجتماعی، خشونت میان افرادی که رابطه فAMILIARY ندارند و ممکن است یک‌دیگر را بشناسند یا نشناسند که عموماً خارج از خانه اتفاق می‌افتد. گروه اول، شامل اشکالی از خشونت، مانند کودک‌آزاری، خشونت ازسوی شریک جنسی و سوء استفاده از افراد مسن می‌شود. گروه دوم، خشونت جوانان، اعمال اتفاقی خشونت‌آمیز، تجاوز یا تعرض جنسی ازسوی غریبه‌ها، خشونت در محیط‌های سازمانی، مثل مدارس، محل‌های کار، زندان‌ها و خانه‌های سالمندان را دربر می‌گیرد (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰). بنا به تعریف ارائه‌شده از خشونت در بین جوانان، در این مقاله از خشونت اجتماعی استفاده شده است.

گسترش دامنه خشونت و پرخاشگری، به‌ویژه در سال‌های اخیر در جامعه ایران یکی از جدی‌ترین آسیب‌های اجتماعی به‌شمار می‌رود. مؤسسه گالوپ بر پایه بررسی خود در سال ۲۰۲۱ و اوایل سال ۲۰۲۲ در رتبه‌بندی تازه،

4- self-directed violence
5- interpersonal violence
6- collective violence

1 -violence
2- maldevelopment
3 -Krug and et al.

داده است (دانایی سیج و همکاران، ۱۳۹۹). اگر وقوع سرقت های خشن و زورگیری های مبتنی بر استفاده از آلات و جرح را نیز در نظر بگیریم، اهمیت بررسی و تحلیل وقوع خشونت ها دوچندان خواهد شد. چراکه، این مسائل به نوبه خود احساس امنیت شهروندان را با تهدید مواجه ساخته و پیامدهایی را به دنبال خواهد داشت.

خشونت و دیگر رفتارهای ضد اجتماعی نوجوانان و جوانان در دو دهه گذشته افزایش یافته است. در واقع، میزان ارتکاب خشونت در اواسط دوره جوانی به بالاترین نرخ خود می رسد. بنا بر آمار پزشکی قانونی، در سه ماهه نخست امسال، ۱۵۶۵۹۳ هزار نزاع و درگیری در کشور اتفاق افتاده است که ۱۴ هزار و ۲۶۶ مورد آن مربوط به خراسان رضوی است (وبگاه سازمان پزشکی قانون، ۱۴۰۰). در این میان، اشکال مختلف سرمایه (سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی) را که فرد در اختیار دارد، می توان به عنوان عوامل مهم و تأثیرگذار بر بروز و یا پیشگیری از خشونت جوانان در انواع گوناگون آن دانست. سرمایه فرهنگی در شکل های متفاوتی متجلی می شود؛ به صورت عینی شده^۱، جسمیت یافته^۲ و نهادینه شده^۳. در حالت عینی شده، خودش را در نمایشگاه های هنری، موزه ها، کتابخانه ها، کنسرت ها و ... نشان می دهد. در حالت جسمیت یافته، خودش را در شکل های بدن، تکیه کلام ها و طبع ها نمایان می کند و هابیتوس افراد نیز تمایلات و خصلت های طبیعی و ذهنی آن ها را دربر می گیرد و به عنوان مثال، در اطلاعات بالا و دانستن قواعد مربوط به محیط های فرهنگی ظاهر می گردد (مور^۴، ۲۰۱۰).

در این پژوهش قصد داریم تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت اجتماعی در بین جوانان شهر مشهد را به عنوان نمونه مورد مطالعه قرار دهیم. در ابتدا، لازم است به دنبال رابطه ای میان «حجم سرمایه فرهنگی» و «میزان خشونت اجتماعی باشیم» و در مراحل بعدی این رابطه را میان انواع مختلف سرمایه فرهنگی و آن رفتارها بررسی کنیم. فرضیه این است که با بالا رفتن حجم سرمایه فرهنگی، میزان

خشونت کاهش می یابد. پرسش اصلی در پژوهش حاضر این است که «میزان برخورداری از سرمایه فرهنگی در بین جوانان شهر مشهد چه تأثیری بر میزان خشونت فرد دارد؟»

روش پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نوع پیمایشی است و برای تحلیل داده ها از روش همبستگی بهره بردیم. جامعه آماری این پژوهش، جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله ساکن شهر مشهد هستند. با توجه به بالابودن حجم جامعه آماری، با استفاده از فرمول کوکران با پارامترهای نامعین، حجم نمونه ۳۹۶ نفر تعیین، اما در عمل به ۴۰۲ نفر افزایش یافت که ۲۰۱ نفر مرد و ۲۰۱ نفر زن، پاسخ گوی پرسشنامه بودند. در این پژوهش، از روش نمونه گیری چندمرحله ای، یعنی ترکیبی از شیوه نمونه گیری خوشه ای، طبقه بندی شده و تصادفی ساده استفاده شد. به این صورت که ابتدا در مرحله اول، با توجه به داده های دو پژوهش اخیر در مورد شهر مشهد (مجدی، ۱۳۹۱ و یوسفی، ۱۳۹۸) و براساس دو متغیر میانگین سطح سواد سرپرست خانوار و میانگین درآمد سرپرست خانوار در هر منطقه شهرداری، مناطق شهرداری به چهار گروه (بالا، متوسط بالا، متوسط پایین و پایین) تقسیم شد و به تناسب جمعیت ساکن در هر کدام از مناطق گروه های چهارگانه، حجم نمونه تخصیص پیدا کرد. سپس، از بین مناطق شهرداری تحت پوشش هر کدام از گروه های چهارگانه، یک منطقه به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شد. به طوری که منطقه یک شهرداری با ۹۶ نمونه به عنوان بالا، منطقه ده شهرداری با ۵۶ نمونه به عنوان متوسط بالا، منطقه ۷ شهرداری با ۱۰۰ نمونه به عنوان متوسط پایین و منطقه ۴ شهرداری با ۱۵۰ نمونه به عنوان پایین انتخاب شدند. پس از آن، براساس آخرین اطلاعات نقشه ممیزی شهر مشهد، بلوک های مناطق انتخاب شده به ترتیب شماره بلوک مرتب شد و با استفاده از جدول اعداد تصادفی برای منطقه یک تعداد ۱۰ بلوک، منطقه ده تعداد ۶ بلوک، منطقه

پرسشنامه محقق ساخته جمع آوری شد. برای دستیابی به اعتبار ابزار پژوهش، از اعتبار صوری بهره برده شد. روایی پرسش‌های پرسشنامه این پژوهش، براساس آزمون آلفای کرونباخ به شرح زیر تعیین شده است:

۷ تعداد ۱۰ بلوک و منطقه ۴ تعداد ۱۵ بلوک انتخاب گردید و در هر بلوک به صورت تصادفی منظم ۱۰ خانوار مورد پرسش قرار گرفتند. در صورت نبودن جوان در بازه سنی ۱۵-۲۹ ساله به خانوار بعدی مراجعه می‌شد. داده‌ها از طریق

جدول ۱- اعتبار شاخص‌های پژوهش

مقدار آلفا	تعداد گویه‌ها	شاخص
۰/۷۹۳	۱۵	خشونت اجتماعی
۰/۹۳۲	۱۴	سرمایه فرهنگی تجسم یافته
۰/۷۷۲	۲۰	سرمایه فرهنگی عینیت یافته
۰/۷۹۵	۱۲	سرمایه فرهنگی نهادینه شده

یافته‌ها

قریب به یک سوم پاسخ‌گویان مورد مطالعه، یعنی ۳۱/۲ درصد دارای تحصیلات فوق‌دیپلم هستند. رتبه دوم در این زمینه مربوط به پاسخ‌گویان با تحصیلات کارشناسی (۴۳/۸) و کم‌ترین نسبت تحصیلاتی پاسخ‌گویان (۴/۲) درصد) نیز دارای تحصیلات سطح عالی بوده‌اند.

ابتدا با یافته‌های توصیفی آغاز می‌کنیم. نتایج حاصل از سنجش جنسیت حاکی از این است که نیمی از کل پاسخ‌گویان مورد مطالعه (۵۰ درصد) مرد و نیمی دیگر (۵۰ درصد) زن هستند. ۷۲/۷ درصد پاسخ‌گویان مجرد و ۲۶/۳ درصد مجردند.

جدول ۲- شاخص‌های توصیفی ابعاد میزان تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت از نظر پاسخ‌گویان

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کم‌ترین	بیشترین
خشونت اجتماعی	۴۰۲	۳/۸۵	۰/۴۴۴	۲/۴۷	۴/۷۴
سرمایه فرهنگی تجسم یافته	۴۰۲	۳/۹۶	۰/۵۳۴	۲/۵۸	۵
سرمایه فرهنگی عینیت یافته	۴۰۲	۴/۰۴	۰/۶۰۲	۲/۱۵	۵
سرمایه فرهنگی نهادینه شده	۴۰۲	۳/۷۰	۰/۶۵۴	۲	۵

پراکندگی آن ارزیابی شود که در این مورد از آزمون اسمیرنوف کولموگروف^۱ استفاده شد. در نهایت، بر مبنای جدول ۳ ملاحظه می‌شود که سطح معناداری آزمون درباره متغیرهای سرمایه فرهنگی و خشونت از ۰/۰۵ بزرگ‌تر است. بنابراین، توزیع پراکندگی آن‌ها نرمال است.

همان‌طور که در جدول یادشده مشاهده می‌شود، بالاترین میانگین‌ها در بین ابعاد میزان تأثیر سرمایه فرهنگی در بین پاسخ‌گویان، به ترتیب مربوط به سرمایه فرهنگی عینیت یافته با میانگین ۴/۰۴ است و کم‌ترین میانگین مربوط به سرمایه فرهنگی نهادینه شده با میانگین ۳/۷۰ است. میانگین میزان خشونت در بین جوانان شهر مشهد، برابر ۳/۸۵ از ۵ است. در ادامه، به یافته‌های استنباطی می‌پردازیم. به منظور انتخاب آزمون آماری مناسب برای تحلیل داده‌های گردآوری شده لازم است تا نوع توزیع متغیرها از لحاظ نرمال بودن

جدول ۳- آزمون اسمیرنف کولموگروف برای تعیین نرمال بودن توزیع متغیرها

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	آزمون	سطح معناداری
خشونت	۴۰۲	۳/۸۵	۰/۴۴۴	۰/۹۲۸	۰/۳۵۵
سرمایه فرهنگی تجسم یافته	۴۰۲	۳/۹۶	۰/۵۷۴	۱/۰۵	۰/۲۱۲
سرمایه فرهنگی عینیت یافته	۴۰۲	۴/۰۴	۰/۵۳۴	۱/۱۳	۰/۱۵۳
سرمایه فرهنگی نهادینه شده	۴۰۲	۳/۷۰	۰/۶۰۲	۱/۱۱	۰/۱۶۷

در ادامه، به آزمون پرسش پژوهش با توجه به داده‌های جدول ۴ پرداخته می‌شود:

جدول ۴- آزمون همبستگی تأثیر متغیرهای مستقل بر میزان خشونت جوانان

ردیف	متغیر مستقل	نوع آزمون	سطح معناداری	ضریب	قبولی یا رد
۱	سرمایه فرهنگی تجسم یافته	پیرسون	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۴	تأیید
۲	سرمایه فرهنگی عینیت یافته	پیرسون	۰/۰۰۰	-۰/۱۶۹	تأیید
۳	سرمایه فرهنگی نهادینه شده	پیرسون	۰/۰۰۰	۰/۲۷۴	تأیید
۴	تحصیلات والدین	تی تک نمونه‌ای	۰/۰۰۰	۵/۴۰۵	تأیید

جوانان کاهش پیدا می‌کند. بر این اساس، فرضیه مورد تأیید است. در همین راستا، طبق جدول ۴، بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده و خشونت جوانان با اطمینان ۹۹ درصد و سطح خطای کم‌تر از ۱ درصد، رابطه معناداری مشاهده می‌شود. ضریب همبستگی آن‌ها برابر با $-0/274$ و سطح معناداری برابر با $0/000$ و مطلوب است؛ شدت رابطه، متوسط و جهت آن منفی است. در نتیجه، هرچقدر سرمایه فرهنگی نهادینه شده افزایش یابد، میزان خشونت جوانان کاهش پیدا می‌کند. بنابراین، فرضیه مورد نظر تأیید می‌شود.

بر اساس جدول ۴، مقدار آزمون تی تک‌نمونه‌ای $(5/405)$ در جدول بالا نشان می‌دهد که با اطمینان $0/99$ و سطح خطای کوچک‌تر از $0/01$ تفاوت معناداری بین دو میانگین واقعی و مفروض وجود دارد. ضمن آن‌که بر اساس نتایج این جدول، مقدار میانگین واقعی $(24/375)$ از مقدار میانگین مفروض (3) بالاتر است. بنابراین، فرضیه پژوهش مبنی بر عدم تفاوت دو میانگین واقعی و مفروض رد شده و در مقابل، فرضیه تفاوت این دو میانگین مورد پذیرش قرار

با توجه به داده‌های جدول ۴، نتایج به دست آمده از انجام آزمون همبستگی پیرسون، بین سرمایه فرهنگی تجسم یافته و خشونت جوانان رابطه معناداری با اطمینان ۹۹ درصد و سطح خطای کم‌تر از ۱ درصد بین این دو متغیر وجود دارد. در این باره، ضریب همبستگی برابر با $-0/294$ و سطح معناداری برابر با $0/000$ و مطلوب است. شدت رابطه متوسط و جهت آن منفی است. بنابراین، می‌توان اظهار داشت که هرچقدر سرمایه فرهنگی تجسم یافته افزایش یابد، میزان خشونت جوانان کاهش پیدا می‌کند. بنابراین فرضیه مورد نظر تأیید می‌گردد.

به علاوه، با توجه به داده‌های جدول ۴، بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته و خشونت جوانان با اطمینان ۹۹ درصد و سطح خطای کم‌تر از ۱ درصد، رابطه معناداری وجود دارد. در این مورد، ضریب همبستگی برابر با $-0/169$ و سطح معناداری برابر با $0/000$ و مطلوب است. شدت رابطه ضعیف و جهت آن منفی است. بنابراین، هرچقدر سرمایه فرهنگی عینیت یافته افزایش یابد، میزان خشونت

در این تحلیل رگرسیون، ابتدا قوی‌ترین متغیرهای مرتبط، یک به یک وارد معادله شده‌اند و تا زمانی این کار ادامه می‌یابد که میزان خطای آزمون معناداری به ۵ درصد برسد (کلاتری، ۱۳۸۲: ۱۸۴)، بنابراین، سایر متغیرهایی که میزان خطای آزمونشان بیشتر از ۰/۰۵ بوده‌اند، وارد معادله رگرسیون نشده‌اند.

می‌گیرد. بنابراین، بین میزان تحصیلات والدین و خشونت جوانان تفاوت معناداری وجود دارد. در ادامه، برای بررسی چند متغیر از رگرسیون چندگانه استفاده شده تا هم بتوان تأثیر متغیرهای مختلف بر میزان خشونت جوانان را بررسی کرد و هم تعیین‌کننده‌های اصلی مؤثر بر آن را مشخص نمود.

جدول ۵. خلاصه الگوی ضریب رگرسیونی و تحلیل واریانس متغیرهای مؤثر میزان خشونت اجتماعی

نام متغیر	درجه آزادی (df)	میانگین کل	F	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین	سطح معناداری
سرمایه فرهنگی جسمیت یافته	۹۹	۴/۹۰۵	۵۳/۱۰۲	-۰/۵۹۵	-۰/۳۵۰	۰/۰۰۲
سرمایه فرهنگی عینیت یافته	۹۹	۳/۵۸۰	۲۹/۹۹۰	-۰/۴۸۵	۰/۲۹۰	۰/۰۰۳
سرمایه فرهنگی نهادینه شده	۹۹	۴/۴۷۳	۴۴/۵۲۰	-۰/۵۶۵	-۰/۳۰۵	۰/۰۰۰

برای پیش‌بینی حیطه متغیرهای مؤثر بر میزان خشونت اجتماعی جوانان از تحلیل رگرسیون به‌شیوه هم‌زمان استفاده شد. نتایج نشان داد که الگوی پیش‌بینی در هر سه نوع سرمایه فرهنگی (جسمیت یافته $F=۵۳/۱۰۲$ ، عینیت یافته $F=۲۹/۹۹۰$ و نهادینه شده $F=۴۴/۵۲۰$) در سطح $P<۰/۰۰۰$ معنادار است. نتیجه تحلیل رگرسیونی متغیرهای مؤثر بر میزان خشونت اجتماعی جوانان در جدول ۶ آمده است:

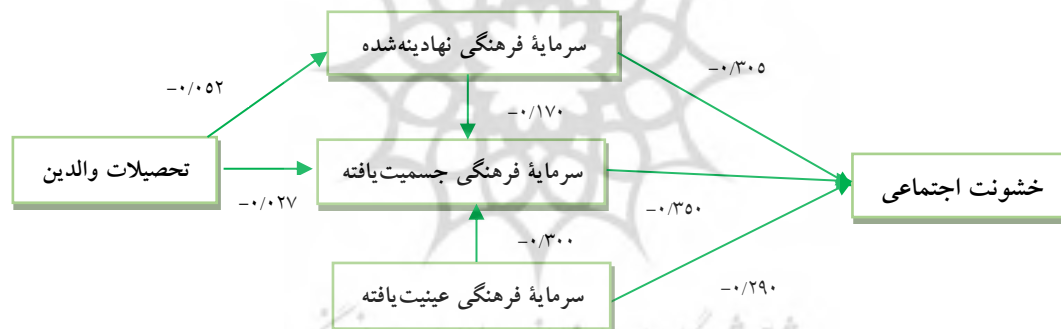
برحسب مقادیر برآوردشده در جدول بالا و مقدار ضریب همبستگی خطی ساده می‌توان گفت که بین سرمایه فرهنگی جسمیت یافته و خشونت اجتماعی جوانان ارتباط معناداری وجود دارد ($R=-۰/۵۹۵$). از طرفی، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده ($R^2 \text{ adj}=۰/۳۵۰$) نشان می‌دهد که ۳۵ درصد از کل تغییرات خشونت اجتماعی را سرمایه فرهنگی جسمیت یافته پیش‌بینی می‌کند. از طرف دیگر می‌توان اظهار داشت که بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته و خشونت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد ($R=-۰/۴۸۵$). به همین صورت، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده ($R^2 \text{ adj}=-۰/۲۹۰$) نشان می‌دهد که ۲۹ درصد از کل تغییرات خشونت را سرمایه فرهنگی عینیت یافته پیش‌بینی می‌کند. همچنین، می‌توان اظهار داشت که بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده و خشونت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد ($R=-۰/۵۶۵$). مقدار ضریب تعیین تعدیل شده ($R^2 \text{ adj}=-۰/۳۰۵$) نشان می‌دهد که ۳۰ درصد از کل تغییرات خشونت را سرمایه فرهنگی نهادینه شده پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۶- نتایج ضرایب تأثیر رگرسیونی متغیرهای مؤثر بر میزان خشونت جوانان

نام متغیر	B	خطای استاندارد	ضریب استاندارد شده بتا	t	معناداری
مقدار ثابت	-۹/۷۲۵	۰/۰۰۰	-----	۰	۰/۰۰۰
سرمایه فرهنگی جسمیت یافته	-۰/۵۳۹	۰/۰۸۵	-۰/۵۹۵	۸/۱۱۹	۰/۰۰۳
سرمایه فرهنگی عینیت یافته	-۰/۴۹۶	۰/۰۹۵	-۰/۴۸۵	۵/۳۹۵	۰/۰۰۲
سرمایه فرهنگی نهادینه شده	-۰/۴۸۵	۰/۰۸۱	-۰/۵۶۴	۶/۵۸۴	۰/۰۰۴

به عبارتی، به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در سرمایه فرهنگی عینیت یافته به میزان $-۰/۴۸۵$ انحراف استاندارد خشونت اجتماعی کاهش می یابد. به همین صورت، سرمایه فرهنگی نهادینه شده بر خشونت اجتماعی تأثیر دارد. یعنی، به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در سرمایه فرهنگی نهادینه شده به میزان $-۰/۵۶۴$ انحراف استاندارد خشونت اجتماعی کاهش می یابد.

بر اساس مقادیر جدول بالا (۶)، می توان گفت که سرمایه فرهنگی جسمیت یافته بر خشونت اجتماعی جوانان تأثیر دارد، به عبارتی به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در مؤلفه سرمایه فرهنگی جسمیت یافته به میزان $-۰/۵۹۵$ انحراف استاندارد خشونت اجتماعی کاهش می یابد. همچنین، سرمایه فرهنگی عینیت یافته بر خشونت اجتماعی تأثیرگذار است.

شکل ۱- الگوی تجربی عوامل مؤثر بر خشونت

مستقیم، بلکه به صورت غیر مستقیم و به وسیله متغیرهای سرمایه فرهنگی جسمیت یافته و سرمایه فرهنگی نهادینه شده بر روی خشونت تأثیر گذاشته است، یعنی با افزایش تحصیلات والدین، میزان خشونت اجتماعی جوانان کاهش می یابد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش، اهمیت انباشت سرمایه فرهنگی در کاهش خشونت اجتماعی جوانان را منعکس می کند. بنابراین، براساس نظر بوردیو (۱۹۸۶) در تحلیلی که براساس فرضیه

نتایج الگو بیانگر این است که متغیر سرمایه فرهنگی جسمیت یافته متغیری بوده که به صورت مستقیم با $(۰/۳۵۰)$ درصد بر خشونت اجتماعی جوانان تأثیر گذاشته است؛ این متغیر نشان می دهد که به ازای یک واحد (انحراف استاندارد) تغییر در متغیر سرمایه فرهنگی جسمیت یافته، میزان خشونت جوانان به میزان $-۰/۳۵۰$ واحد تغییر خواهد یافت. سپس، متغیرهای سرمایه فرهنگی نهادینه شده با $(-۰/۳۰۵)$ درصد و متغیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته با $(-۰/۲۹۰)$ درصد به صورت مستقیم بر خشونت اجتماعی تأثیرگذار بوده اند. متغیر تحصیلات نیز متغیری است که نه به صورت

نوع از سرمایه فرهنگی قابل ملاحظه بوده است و نمی‌توان از آن چشم‌پوشی کرد. به عبارتی، هرچه فرد اموال فرهنگی، از قبیل تعداد کتاب‌های غیر درسی و مجلات علمی، هنری، ورزشی، علاقه به یادگیری زبان‌های خارجی و هنرهای تجسمی، شرکت در کلاس‌های هنری و آموزشی، داشتن دوربین عکاسی، دوربین فیلم‌برداری، موبایل، آلات موسیقی مانند تابلوها، مجموعه‌های مختلف، اجناس عتیقه و ... بیشتر دسترسی داشته باشد، به همان نسبت میزان خشونت در بین آنان کاهش پیدا می‌کند.

به همین صورت، تأثیر سرمایه فرهنگی نهادینه‌شده یا انطباق‌یافته بر خشونت اجتماعی جوانان واضح است. این فرضیه به صورت مشخص‌تر و مستقیم‌تر از سایر فرضیه‌ها توانسته است میزان سرمایه فرهنگی خانواده‌های جوانان را بسنجد. این نوع از سرمایه فرهنگی مهارت‌ها و مدارک افراد و خانواده‌های آنها که امکان تبدیل شدن به سرمایه اقتصادی را نیز دارند، سنجیده است. افرادی که به میزان بیشتری از این نوع سرمایه برخوردار بوده‌اند، کم‌تر مرتکب اعمال خشونت‌آمیز شده‌اند. اثر سرمایه فرهنگی نهادینه‌شده در مجموع بیشتر از سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته و کم‌تر از سرمایه فرهنگی جسمیت‌یافته بوده است. به عبارت دیگر، سرمایه فرهنگی نهادینه‌شده مانند داشتن مدرک در یکی از رشته‌های هنری (موسیقی، سینما و غیره) یا داشتن مدرک فنی (کامپیوتر، آرایشگری و ...) نقش تعیین‌کننده‌ای در کاهش میزان ارتکاب به رفتارهای خشونت‌آمیز اجتماعی ایفا می‌نماید، به عنوان مثال پاسخ‌گویی که از سطح سرمایه فرهنگی نهادینه‌شده بالاتری برخوردار هستند، کم‌تر از رفتارهای خشونت‌آمیز اجتماعی استفاده می‌نمایند. به‌طور دقیق‌تر، سطح تحصیلات خانوادگی پاسخ‌گویان همراه با میزان کالاهای فرهنگی تحت تملک آنها به عنوان عاملی مهم و تعیین‌کننده در اجتناب از رفتارهای پرخاشگرایانه اجتماعی عمل می‌نماید. به نقش تحصیلات در کاهش خشونت در پژوهش‌هایی مختلفی مانند کیمونا و جامیا (۲۰۰۸) اشاره شده است. فرضیه زمینه‌ای پژوهش حاضر، تأثیر سطح تحصیلات والدین بر کاهش خشونت اجتماعی جوانان بوده است.

عدم تساوی سرمایه فرهنگی انجام داده است، نابرابری فرهنگی فقط با رفتار و اعمال فرهنگی که برای افراد و گروه‌ها مقدور است، مشخص می‌شود. تئاتر و اپرافتن، مجله و روزنامه‌خواندن، سینما رفتن، دوربین عکاسی داشتن و امثال آن می‌تواند به عنوان نشانه‌ها و امکانات سرمایه فرهنگی به‌شمار آیند. بنا بر عقیده بوردیو، سرمایه اقتصادی می‌تواند برای صاحب خود، سرمایه فرهنگی و اجتماعی ایجاد کند و سرمایه فرهنگی نیز با کارکرد خود سرمایه اقتصادی را به وجود می‌آورد. در اولین گام از بررسی نتایج به دست آمده، مشخص شد که میزان و حجم سرمایه فرهنگی جسمیت‌یافته بر شدت و حجم خشونت اجتماعی جوانان تأثیرگذار است. هرچه این نوع از سرمایه فرهنگی افزایش یابد، میزان خشونت کاهش می‌یابد. افرادی که از سرمایه فرهنگی جسمیت‌یافته بالاتری برخوردار هستند، کم‌تر نسبت به دیگران مرتکب به اشکال شدید خشونت می‌شوند و می‌توان استنباط کرد که ارزش‌های سازش‌کارانه در این دست افراد قوی‌تر از کسانی است که فاقد این نوع سرمایه فرهنگی اند. این شکل از سرمایه فرهنگی بیشترین تأثیر را در کاهش میزان ارتکاب افراد به خشونت داشته است. به عبارتی، هرچه فرد به مطالعه انواع کتب و مجلات، علاقه به یادگیری زبان‌های خارجی و هنرهای تجسمی، شرکت در کلاس‌های هنری و آموزشی، استفاده از اینترنت و کتابخانه‌های عمومی و ... بیشتر دسترسی داشته باشد، به همان نسبت میزان خشونت در بین آنان کاهش پیدا می‌کند. در نتیجه، مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی می‌توانند در صورت فراهم‌نشدن شرایط لازم، تغییر رفتار را راحت‌تر سازمان‌دهی و مدیریت کرده و منشأ ایجاد خشونت اجتماعی در جامعه هدف شوند.

میزان و حجم سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته بر میزان حجم خشونت به کاربرده‌شده تأثیر دارد. از آنجایی که سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته به سادگی قابل انتقال به دیگران است و در پاره‌ای موارد رابطه مستقیم با سرمایه اقتصادی نیز پیدا می‌کند، کم‌ترین تأثیر را در میان سه فرضیه اصلی بر کاهش خشونت داشته است. اما، با این حال تأثیر این

این متغیر به صورت غیرمستقیم بر کاهش خشونت اجتماعی مؤثر بوده است. اثر سطح تحصیلات به صورت غیر مستقیم بر دو متغیر سرمایه فرهنگی جسمیت یافته و سرمایه فرهنگی نهادینه شده اعمال شده است. نتایج نشان می دهد که هرچه سطح تحصیلات والدین افراد افزایش می یابد، میزان خشونت این افراد کاهش پیدا می کند. این متغیر بیشتر بر سرمایه فرهنگی نهادینه شده تأثیر گذاشته و به میزانی کم تر از آن از طریق سرمایه فرهنگی جسمیت یافته اثر خود را اعمال کرده است.

اگرچه ارتقاء سرمایه فرهنگی نیاز به زیرساخت های اساسی در جامعه دارد و عموماً طی یک فرآیند بلندمدت قابل تغییر است، اما فرآیند آموزش به ویژه برای جوانان، روشی سریع، کم هزینه و با بازدهی بالا محسوب می شود. در واقع، مهم ترین اقدام برای دست یابی به وضعیتی مناسب از سرمایه فرهنگی در بین جوانان، به کارگیری آموزش های فوق برنامه است. یکی از دلایل به کارگیری آموزش های غیر رسمی در شرایط کنونی بهره گیری از سرمایه آموزشی، استفاده از تخصص های حرفه ای و مهارت های نوین و دسترسی به شبکه و اطلاعات آموزشی است که می تواند با آشنایی افراد به سیستم های جدید و تکنولوژی آموزشی سبب ارتقاء سرمایه فرهنگی جوانان شود. بنابراین، می توان این فرضیه کلی را تأیید کرد که سرمایه فرهنگی بر خشونت اجتماعی تأثیرگذار است و با افزایش سرمایه فرهنگی میزان خشونت اجتماعی جوانان کاهش پیدا می کند. با توجه به مباحث پیش گفته، پیشنهادهای زیر ارائه می شوند:

۱. لزوم تقویت زیرساخت های توسعه دهنده سرمایه فرهنگی برای ارتقای مهارت های اجتماعی جوانان و گنجاندن آموزش مهارت های اجتماعی در آموزش های رسمی و غیر رسمی.
۲. تأمین فرصت های فرهنگی برای جوانان جامعه، به این معنا که با فراهم ساختن امکان دسترسی افراد جامعه به امکانات آموزشی متعدد به فرهنگ سازی در این زمینه پرداخته شود.

۳. تلاش در هت رفع نابرابری و کسب موقعیت های مناسب در حوزه آموزش و تحصیلات، هرگاه جوانان یک جامعه فرصت های برابری جهت دست-یابی به این موقعیت های اجتماعی داشته باشند، طبیعتاً احساس نابرابری کم تر به آن ها دست می دهد و میزان گرایش آن ها به خشونت اجتماعی نیز کاهش خواهد یافت.

۴. تلاش د جهت گسترش نظام آموزش رسمی در مناطق محروم شهر، جهت ارتقای سطح تحصیلی برای تمامی جوانان شهر و تشویق آن ها به یادگیری جهت کسب مدارک تحصیلی و به تبع آن ارتقای فرهنگ جامعه و کاهش تمایل به بروز خشونت اجتماعی از این طریق.

۵. شناسایی منابع سرمایه فرهنگی در جامعه ایرانی-اسلامی و استفاده از آموزه های دینی در جهت تقویت فرهنگ خانواده ها.

تقدیر و تشکر

نویسنده این مقاله بر خود می داند تا از جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال شهر مشهد که او را در انجام این پژوهش یاری کردند، کمال تشکر را داشته باشد.

منابع

۱. دانایی سیج، مجید و ایرجی پور، محمد (۱۳۹۹). تحلیل جامعه شناختی وقوع خشونت در مشهد. فصلنامه دانش انتظامی خراسان رضوی. ۱۲(۵۰)، ۶۴-۳۵. http://journals.police.ir/article_95826.html
۲. حسینی، نوشین؛ سیدزاده ثانی، سیدمهدی و حسینی، سیدحسین. (۱۴۰۰). «خشونت فراموش شده: زمینه های فرهنگی و اجتماعی خواهر- بردارزده (مطالعه موردی: دانش آموزان دبیرستانی ناحیه یک و شش مشهد)». فصلنامه مدرس حقوقی کیفری و جرم شناسی. ۱(۲)، ۳۹-۷. <https://clcm.modares.ac.ir/article-44-57011-fa.html>

۳. وبگاه یورنیوز (<https://per.euronews.com>).

تاریخ ۱۴۰۱/۵/۲۱ به نقل از فرارو

<https://fararu.com/fa/news/567326>

۴. وبگاه سازمان پزشکی قانون (<https://www.lmo.ir>).

(۱۴۰۰).

https://www.lmo.ir/web_directory/54011-.htm

5. Bourdieu, Pierre (1986), *The Forms of Capital*, In J. Richardson (Ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, New York, Greenwood.

<https://www.jstor.org/stable/41162948>

6. Krug, EG. Dahlberg, TT. Mercy, JA. Zwi AB. Lozano, R. (2002), "World report on violence and health", World Health Organization, 2002.

[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(02\)11133-0](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(02)11133-0)

7. Moore, Robert (2010), *Capital*, In M. Grenfell (Ed.) *Pierre Bourdieu (Key Concepts)*, Acumen.

<https://books.google.com/books?hl=fa&lr=&id=50uPBAAAQBAJ&oi>

8. Kimuna, S. R., & Djamba, Y. K. (2008). Gender based violence: Correlates of physical and sexual wife abuse in Kenya. *Journal of family violence*, 23(5), 333-342.

<https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/gender-based-violence-correlates-physical-and-sexual-wife-abuse>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی